

Herinneringen aan Feenstra drijfsteenfabriek in de jaren dertig.

De foto van de inmiddels verdwenen beton- en drijfsteen industrie Feenstra op de omslag van het H.V.C. winternummer riep vele herinneringen bij me op. Ik heb tot het begin van de tweede wereldoorlog op dit fabrieksterrein gewoond. Mijn vader werd ,nadat hij zijn dienstplicht had vervuld, als een der allereerste arbeiders in 1926 door Feenstra aangenomen. Dhr. Feenstra had zich op een buitendijks terrein gevestigd. Het perceel maakte eerder deel uit van de in 1913 gesloten steenplaats "De Oude Plaats" en werd toen o.a. gebruikt voor de opslag van materialen en rietmattenfabricage. Er was ook een oud woonhuisje op het terrein aanwezig, dat als kantoor door Feenstra in gebruik werd genomen.

Het gebied werd in de volksmond ook wel "de Bonk" genoemd
In die tijd werkte je dan ook niet bij Feenstra, maar" op de Bonk."

Dhr. Feenstra woonde aanvankelijk met zijn gezin op een woonark, gelegen in een insteek van de IJssel, tussen het bedrijfsterrein en een griend.

De zaken liepen goed, zodat dhr. Feenstra al spoedig elders een woning ging kopen.

Mijn ouders betrokken daarna de ark, waar ik later geboren ben. Helaas was de ark in een zodanige toestand, dat hij op een gegeven ogenblik lek raakte en zonk.

Hij werd weer op het droge gezet, waarna wij er nog meerdere jaren met plezier op gewoond is.

Midden dertiger jaren werd er een stenen huis voor ons op het fabrieksterrein gebouwd. De ark werd gesloopt.

Het bedrijf hield zich aanvankelijk bezig met de vervaardiging van drijfstenen. Deze stenen hadden een licht gewicht en een goed isolerend vermogen. Ze werden in de bouw toegepast bij binnen- en tussenmuren. De basismaterialen waren hoogovenslakken, een afvalproduct van het hoogovenproces, cement en water. De hoogovenslakken, ook wel bims genoemd, werden met sleepschepen aangevoerd en met een lier en ophaalbak op een grote bimsberg gestort.

Ook de cement werd per schip aangevoerd. Het was verpakt in balen van 50 kg.

Het lossen geschiedde aanvankelijk geheel met mankracht. Sterke mannen kwamen met twee balen cement op hun rug via een ladder uit het ruim van het schip naar het scheepsdek. Vervolgens gingen zij middels een tweede ladder van het dek naar de kade om daarna hun last over een afstand van ca. 100 meter naar de cementopslag (het cementhok) te brengen.

Om de eentonigheid enigszins te verbreken hielden ze soms een wedstrijd, wie van hen in een keer de meeste balen naar het cementhok kon sjuwen. Winnaar was dan veelal Aai de Graaf. Volgens zeggen was hij in staat in een trek zes balen cement van 50 kg. naar het cementhok te sjuwen. Aai heeft dit werk niet altijd gedaan. Later is hij kastelein geworden van het grote café, dat destijds gevestigd was in het huidige pand Dorpsstraat 38.....

De vervaardiging van de stenen vertoonde wel overeenkomsten met dat van de vroegere steenplaatsen, die gedurende vele eeuwen het industriële IJsselbeeld bepaald hadden. Ook op de Bonk was het werk zwaar en hard.

De basismaterialen werden in een mengmolen gemengd door Wim Koolmees en naar de steenpers gevoerd .waar mijn vader de stenen " sloeg". Ze werden hier op houten panelen gevormd en geperst. Na enige dagen werden de stenen zodanig opgetast, dat wind en lucht er gemakkelijk toegang hadden om het droogproces te versnellen .Wanneer de stenen voldoende waren gedroogd , werden ze afgevoerd naar de opslag gereed product. Voordat het zover was waren de stenen zo'n 5 á 6 maal in stapeltjes van ca, 10 stuks in de handen van de transportmensen geweest.

Aanvankelijk werden de stenen met het scheepje van Lammert de Waard naar de diverse bestemmingen in het land vervoerd.

Zoals dikwijls in deze periode gebeurde, werd later overgegaan tot transport over de weg. Dhr. Feenstra schafte zelf een vrachtauto aan., die bestuurd werd door Dirk van Delft, de vader van de gebroeders van Delft, de oprichters van het bekende gelijknamige aannemingsbedrijf, hier ter plaatse.

De ontwikkeling van het bedrijf vond plaats tijdens de zware economische crisis van de jaren dertig. Sociale ontwikkelingen gingen echter ook toen in bescheiden mate door. Zo kwam er een collectieve arbeidsovereenkomst tot stand, waarbij de werkers in de bouwnijverheid recht kregen op drie dagen betaald verlof. Feenstra kwam met zijn personeel overeen deze drie dagen te vervangen door één dag, waarop de personeelsleden met hun echtgenotes een verzorgde busreis zouden maken. Dit was destijds misschien niet zo gek, daar de mobiliteit, zeker onder de arbeidersklasse toen nog gering was en men nu de gelegenheid kreeg wat meer van zijn land te zien.

Dhr. Feenstra was in die moeilijke jaren wel een toekomst gerichte ondernemer.

Hij begon op een terrein naast de scheepswerf Vuyk op het Capelse dorp in een oude scheepsbouwloods met de fabricage van betonelementen, Ook startte hij een tweede drijfsteenproductielijn in IJmuiden, onder de rook van de Hoogovens.

Naast de Bonk kocht hij een stuk zelling. Hier werd aanvankelijk het bedrijfsafval van het eigen bedrijf gestort. Later konden ook andere ondernemingen, zoals de scheepswerven uit de omgeving daar hun afval storten. Dat was een feest voor de jeugd. Dit afval bevatte namelijk een behoorlijke hoeveelheid oud ijzer en koper, dat met een haakje uit de afvalberg gewroet werd.

Het gevonden oud ijzer bracht een cent per kg. op, het koper zelfs 5 cent. Mijn opbrengst werd besteed aan het jaarlijkse fietsbelastingplaatje, dat toen een rijksdaalder kostte. Overigens was het fabrieksterrein ook een prachtig speelterrein buiten de werktijden. Men kon er volop wegkruipertje e. a. dingen doen tussen de vele steentassen.

Op 17 Maart 1939 bestond het bedrijf 12,5 jaar. Een feit, dat met een grote feestavond gevierd werd. Aan mijn vader werd op die avond een gouden horloge met inscriptie uitgereikt voor het feit dat hij de hele periode in dienst geweest was. Enige maanden later werd hij echter gemobiliseerd vanwege de spanningen die aan de tweede wereld oorlog vooraf gingen.

Helaas werden de gemobiliseerde soldaten de tiende Mei in een heuse oorlog betrokken. Ik herinner me nog levendig, dat mijn moeder me in de vroege morgen van de tiende Mei kwam wekken. We hoorden het geluid van vliegtuigen en geschut en zagen de parachutisten in de lucht hangen. Mijn moeder verliet op die dag met ons het eenzame huis op de Bonk en trok tijdelijk bij haar zus, een weduwe, in de Waterloostraat, in.

De familie Feenstra verliet in die bange dagen de stad en wilde zich in het schaftlokaal van de fabriek vestigen. Mijn moeder bood hun spontaan aan om zolang in haar huis te wonen, hetgeen werd aanvaard. Eind Mei kwam mijn vader heelhuids uit de oorlog terug en zette zijn dagelijks werk weer voort. De heer Feenstra had echter weinig trek om naar de stad terug te gaan en gaf te kennen zelf voorlopig in het huis te willen blijven wonen. Dit leidde tot een groot meningsverschil, waar door mijn vader naast het huis ook zijn werk kwijtraakte.

Ik kan me indenken, dat mijn ouders toen een dubbel ongewisse toekomst tegemoet gingen

Het gouden horloge verloor zijn glans en werd niet meer gedragen. Later werd het geschonken aan zijn oudste kleinzoon die het nog steeds in zijn bezit heeft.

Na de oorlog ging het bedrijf zich op andere producten toeleggen. Het werd een belangrijke leverancier van dakplaten voor bedrijfshallen. Door de opkomst van de veel lichtere stalen profielplaten raakten de betonplaten uit de gratie, Feenstra kende nog een opleving door haar deelname aan de grootschalige bouwprojecten in het Midden-Oosten in de zeventiger jaren. Toen hieraan een einde kwam fuseerde het bedrijf met een andere onderneming, waarna de

productie in Capelle werd stilgelegd. Later kocht de gemeente het fabrieksterrein en liet het grondig reinigen en bouwrijp maken om ruimte te bieden voor de fraaie flats van de IJsselzoom.

Feenstra Beton, men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer. Eigenlijk jammer dat hier niet een simpele maquette is aangebracht, die herinnert aan deze in het naoorlogse Capelle belangrijke onderneming.